

per manserint. Cum aut illud fecerit supercent & admirabuntur n̄m
 dñi dō suo. nec dum enī merentur & dicatur dñs d̄re & sed in dō dō nostro
 & subito fit. aposto si ad xpm dicatur q; adeum. & timebunt atq;. Prin-
 cipium enī sapientie timor dñi & hec fient ut uideant gentes & confun-
 dantur in omni multi fortitudine sua & ponant manus sup ossuum & aui-
 bus obs̄r descant & uelut serpentes que trahunt humum linguant
 terrā ut primum concludantur conclusi q; turbentur de interitio s̄
 tupeſcant ad dñm dñm sc̄e & ad extremum ipsi quoq; timeant illum
 hoc iuxta. lxx. Porro quia multum ab eis discrepat in p̄ſenti dum tax-
 at. editio quod in illis dictum ē & iam in hac dictum extimemus.

Quis d̄r similis tui qui auferes iniquitatem & transis peccatum peccat-
 am reliquiarum hereditatis tue non inmittit ultra furorem suum q̄m
 uolens misericordiam ÷ reuertetur & miserebitur n̄r. Deponet in-
 quitates n̄ras & p̄ciat in profundum maris omnia peccata nostra dabit
 ueritatē iacob. misericordū abraham qui iurasti patribus n̄ris adiebus an-
 tiquis. Lxx. Quis d̄r sicut tu auferens iniquitates n̄ras cedens inuis-
 titur his qui reliqui sunt de hereditate tua. non tenet in testimonium
 iram suam quia uolens misericordiam & reuertetur & miserebitur
 n̄r de merget peccata n̄ra & p̄iciantur in profundum maris ^{omnia} peccata
 n̄ra dabit ueritatem iacob misericordum abraham sicut iurasti patri-
 b; n̄ris iuxta dies priores. Intellegens pp̄ f̄a gentium multitudinem
 propt̄ ea in conclusionē suā ēē turbatū ut obstupescerent & timerent dñm
 & idcirco dñm deſe. uire ut peccata auferet & donet salutem. laudat
 dñm atq; miratur & dicit. quis d̄r sicut tu auferens iniquitates & trans-
 cendens in iustitias ut quomodo in egypto exterminat & transcendit
 populum isrl̄ & non uisabit eum. unde & transitu p̄as̄e id est pasche.

Oxford Bodl. Lat. unsc. 256

historiae hebraeorum tropologum nostrorum miscui
ut aedificarem super petram & non super arenam ac stabili
iacerem fundamentum quod paulus architectus posuisse
dicit tua bene uolentiae erit non eruditionem nostram quae uel
nulla uel parua: sed pronam in te suscipere uoluntatem ut nos
ad cetera puocem & in longo scripturarum campo currere co
horteris. si qui autem sunt quibus interpretacionem & horum & aliorum
uoluminum ante promissi ignoscant incredibili in te amoris meo
& quicquid tibi sibi scriptum arbitrarentur. Caritas enim benigna
est. caritas non emulatur non querit quae sua sunt. si iam tempus
est ut zachariae uerba ponentes spiritu sancto interpretacionis
vela pandamus. **Explicit prologus**

Dēmulator & ulciscens dñs; vox prophete laudantis dñm quod
de assirius populus sit ultis in iuriam; siue iuxta altiore
intellegentiā qđ audit gemitū scōrū suorū & in consumma
tionem mundi faciat aduersarios sentire supplicia; qđ autem
zelus in bonā partem accipiat. & paulus apostolus ostendit dicens;
zelumini KAPIC MATAMAIORA; & in alio loco: zelor enim uos dī zeloz pie
dñs in psalmo. zelus domus tue comedit me; & helias zelans inquit
zelatus sum dño omnipotenti dō israhel; sine es quoq; zelum & matha
thia legimus; & symonē zeloten apostolū ihū xpī. quem marcus euange
lista symonem cananeū uocat; zelatur aut dñs in salutē eorū. quos
zelatur ut quos n̄ potuit eus seruare clemētia seruē & emulatio.
unde & ad hierusalem quæ p̄p̄t peccata nimia uisitationem zeli.
& furoris eius n̄ merebatur. in hie zechiele loquitur dñs: zelus meus
recedet a te. n̄ iras car ultra tibi; quam diu itaq; agebat penitentia
mundus / consummatio illius n̄ fiebat; postquā uero multiplicata
iniquitate. refrixit caritas multorū. ita ut temptarentur etiā electi
dī. tunc zelator dñs uenit in ultione. n̄ quo ipse sit inimicōs. & ultor
qđ in habulo dicitur sed qđ amica sit eius ultio. & quasi ignis. ligna foenu.
stipulam que consumat. ut purū aurum remaneat & argenti uiles
cens dñs cū furore ulciscens dñs & habens furorem. ulciscens dñs in
hostes suos. & irascens ipse inimicis suis; h̄c ulciscens dñs in aduer
sarios suos. & tollēs ipse inimicos suos; secundum utramq; intellegē
tiā. qui adiligit dñs quem corripit. & castigat omne filium suum
quem recipit. Ideo nascitur ut qđ aduersarium & inimicū sibi est tol
lat ex hostib; & contrariis cogitationibus factis. sermonib; que
sublati. in antiquum redeant statum; denique in conspectu tui an

ulciscens dñs cū furore

peccatorum operuerint uestimenta & egredi de ecclesia id est congregatione
scōz prouertant; impleuerunt templum cor poris sui iniquitate 103

& do lo

erit in illa die dicit dñs uox clamoris a porta piscum & ululatus
a secunda & contritio magna a collibus; lxx & erit in illa die dñs
uox clamoris a porta conpungentiu & ululatus a secunda
contritio magna a collibus. In die hostie dñi qñ extenderit
manum suam sup iudam & sup omnes habitantes hierusalem
& hostias eam ualuerit exercitus; uox clamoris a porta piscum
& ululatus a secunda & contritio magna a collibus; porta piscum
eam uocabunt que de hospiti inducit & iopen & uicini opum marit
inter cunctas furas hierusalem de qua & Ezra refert; portam
uero piscum edificauerunt filii asanai ipse & erunt eam & sta
uerunt & aluias & se ras & ieremias & ieremias & ululatus a secunda
secundum illud in eodem climite; portam sig de qua & in regnor
libro scripta est & iur helias sacerdos adachiam & cathabor
& apian & esia addadam pferen uxorem sellu; filii tecue filii
aluias & ieremias uestimenta & h habitabat hierusat in se
cunda contritione in magna a collibus de monte sion & excelsiore
parte loquitur quoniam altiora & arx ciuitatis fuerint occupata
facilius est in huiusmodi sensus; filii die illu qua dñs comminatur
diem iudicis ut supra uoluimus accipere eodem tempore qñ uetus
testamentum seculus & aperiendi libri & pandendę conscientie
singulorum & implebitur uox clamoris a porta conpungentiu
primogeni porta oculorum erit qñ exhibebunt nobis peccata
ante oculos nros & omnis pompa & imago antioru sceleru
& uoluntatuq; luxorie pferatur in medium; & illuderit uere
quod scriptu ē ecce homo & opera eius ante facie eius torque
bitur igitur eu conscientia & post qua conpunctus clamauerit

hucusq;
expositio
pior de
sequitur
habetur
nam suum

qui non egerunt pro peccatis dignam penitentiam; & erit magna contri-
 tio super colles qui nec peccatis incurvati sunt ut ceruice summi-
 terent & sua scelera deplorarent. phaseni. ii. portas baptismi
 & penitentie inheruit. i. est in ecclesia dei introitus & reditus est;
 ululate habitatores pile contacuit omnis populus canaan. xxx
 plangite qui habitatis concissam quod ad simulatus est omnis popu-
 lus canaan; pile que ebraice dicitur machthes & ab antiqua uersa est
 eictio non aon non pro breue syllaba prima legenda est nec
 pro pan putemus. ^{sed} pducta ut de pile sciamus dici in qua fru-
 menta tunc duntur uas concavum & medicorum aptum usum in quo
 proprie pitecanan fieri solent dicat aliquis intellexisse quid significet
 pile ^{sed} scire uelle cur in presentia loco adsumpta sit quod semel descriptio
 est capite urbis & dicitur uox clamoris a porta piscium & ululatu & secun-
 da & contritio magna a collibus; nec idem descriptionis ordo seruatur
 & de ululatu dicitur eorum qui habitant in ualle silue & pulchre scrip-
 tura non dixit qui habitatis in ualle qui habitatis in gurgustione. sed
 qui habitatis in pile quod scilicet quod frumenta feriente de super
 uerte tunc duntur. ita de porta piscium & de porta secunda & de
 collibus; pruenis in uos decurrat exercitus; populum hec canaan ap-
 pellauit populum iudeorum iuxta illud quod legimus in danieli semen
 canaan & in iuda & adheruit pater tuus amorreus & mater
 tua chet & hex & in alio loco chanan in manu tua sit terra
 iniquitatis quod si uoluerimus iuxta ueram translationem tropo-
 logiam dicere recte ad ululatu & placentu concitantur
 qui in extremis peccatorum fecibus habitant & in scelus suorum
 in a dimersu ^{dicunt} fixus sum in limbum profundum & non est inquit sub

pos
nec loquentur uana in epistolas sibi fabulas promittentes. nec inueniatur
in ore eorum lingua mendacii xpo. pios qui ueritas: loquente. tunc
enim pascuntur & ipsi in uno grege & accubabunt in edesiam & uerina
tripetis non timebunt. h. uidentes & legentes tanta mysteria clament
cum apostolo addicamus: O profundum diuitiarum & sapientiae
& scientiae dei quae inscrutabilia sunt iudicia dei tua & inuestigabiles
uia eius. quod quidem & p. feta sentiens & secum uolens dedi iudicium
suspiciatur. In nocte cum corde meo exercebar & scio. bebam spm
meum & dicebam. numquid in sempiternum abiciat deus aut non addet
ut misereatur ultra: uult continebit in ira sua misericordias suas.
& dixi nunc coepi. h. = motatio dexterae excelsi; & est sensus. h. computa
bam dominum in aeternum relinquere peccatores & misericordias ^{tuas} ita fac
cientem cohibere. Intellexi idcirco factum ut in motatione dexterae suae
que excelsi: dextera uniuersa mundata & misereatur his quos ante
p. legerat; & nosignatur & reliquiae israel scientes quod redditori sumus
rationem pro omni otioso uerbo & quod dissipat deus uniuersa
lingua mendacia non loquamur uanitatem, uanitas quippe uani
tatum omnia uanitas, & uniuersa uanitas omnis homo uiuens;
nec in ore non mendacium proferamus sed accepta potestate calcandi
super serpentes & scorpiones & super omnem uirtutem inimicam nulla
timeamus formidinem. nec liporum xpo custode ueramur in fidelibus
predicamus deus in luminatio mea & saluator meus quem timebo.
& cetera quae in xxvi psalmo continentur.

,, Lauda filia sion tubila israel. letare & exulta in omni corde
,, filia hierusalem abstulit deus iudicium tuum auertit inimicos tuos
,, rex israel deus in medio tui non timebis malum ultra in die illa

metu
tunc
runt
nem
e
des
luis
m
le
uas
uta
fuit
uae
ne
us
a
am
s
idi
la
huf

dicetur hierut nolite mere: sion non disoluuntur manus tue. dñs dñs
tuus In medio tui fortis ipse saluabit gaudebit sup te In leticia silebit
In dilectione tua exultabit sup te In laude nugas quia lege recesserunt
congregabo qui ex te erant ut non ultra habeas super eis obprobrium,
lex gaude filia sion p̄dica hierut exulta & dilectare de toto cor
de tuo filia hierut abstulit dñs Iniquitates tuas redemit te Inimico
rum tuorum de manibus rex israt dñs In medio tui non uidebis mala
ultra In tempore illo dñs dñs confide hierut, sion non desoluantur
manus tue. dñs dñs tuus In te fortis saluabit te, adducet sup te leticia
& inuocabit te In caritate tua & letabitur In te In dilectione q̄si
Indie sollempni congregabo confractos tuos non uideatur mirū
ut sepe dixi aliter hebraica capitula & aliter lxx greca uidelicet
latina q: finiri ubi enī In sensu diuersa translatio: ibi necesse
est diuersa eē t̄ principia t̄ fines, Iuda cum xp̄o quem putant eē
uenturum h̄i sibi omnia repputant quae nos qui xp̄m suscepimus
Jam cum ipso sumus omnia consecuta, si quis ergo xp̄i amorū & maxi
me nouorum p̄dentium quorū nomina taceo ne quem quā ledere
uidear aestimat nec dum p̄fectam eē completū sciat falso xp̄i
portare senomen & iudaicam animam circum cisionem t̄m cor
poris n̄ habere sion h̄i nec dum facta s̄. futura frustra credi
mus saluatoris aduentū frustra h̄i non credentes Intellegimus
In nobis eē completū misterium q̄ temporibus aeternis tacitum:
& nunc manifestum: p̄ scripturas p̄fectas aduentum dñi n̄i ih̄u
xp̄i deniq: consideremus ordinem lēctionis & uidebimus q̄ dñs non
adiudeat sed ad xp̄i ecclesiam p̄anere post h̄i enī q̄ p̄receserat
Iudicium meū In congregationes gentium ut suscipiam reges usq;

iude insultantes magnificare cupiunt sup terminos eius possessio
 nem suā de q̄b in puerbis dr̄ n̄ trans feras terminos sempiternos
 quos posuerunt patres tui uide hereticos inditec tica sibi & retho
 rica & omniū sophismatū dogmatibus ad plaudentes contem
 nere & defie rusticatatem & q̄si indignos in ministeriis suis que sibi
 q̄si idola confixerunt dispicere & habere pro nihilo & non queres
 que sint obprobria moab & contumelię filiorū ammon in q̄b exprobra
 uerunt populo di; iurāt itaq; dñs p̄ se m̄ ipsū dicens uiuo ego dñs
 & pulchre addis tunc tione mortuorū deorū qui appellantur idola
 seu uiuentem dicit dñs israt h̄i populi uidentis dñm; q̄ blasphemantes h̄e
 gentes .i. moab & filii ammon de q̄b supra dixi sicut sodoma & go
 morra erunt uidentur quidem sibi in eo q̄ gentiles n̄ sunt exisse de
 sodomis & gomorris itaq; blasphemant populo di; & contra h̄i uolunt
 in sodomam reputabuntur & gomorra & ita delebuntur ut illę de
 legesunt ante nullum in se habentes uestigiū uiroris & uite nec mirū
 de hereticis intellegamus q̄ reputantur q̄si sodoma & gomorra cū
 & iam ad ecclesiasticos quidi non obseruare mandata & egressi sunt
 a p̄ceptis eius dicatur p̄ se iam; audite uerbum dñi principes sodomorū
 & attendite in legem dñi populus gomorre & ad p̄s biteros cupientes
 sub figura susanne ecclesie corrumpere castitatē dicit daniel h̄i lu
 dicum di semen cāstian & n̄ luda; & ita scatis quoties cumq; sodo
 ma & gomorra & egyptus nominatur n̄ de his dici p̄uincis quas
 oculis cernimus sed de alius sp̄italibus q̄b sermo p̄feticus comminatur
 legite in apocalipsi iohannis locus h̄ in qua dñs crucifixus uocatur
 sp̄italiter sodoma & egyptus q̄r̄ n̄ e contrario egyptus & sodoma
 & gomorra si opera fecerunt hierul & terre iude in terrā sp̄as dñi

& si ergo hierusolima in qua crucifixus est uocatur sp̄italiter sodoma
 & egyptus.

ad eum locū ubi ait ut inuocent omnes nomen dñi & seruiant ei sub
 iugo uno & ultra flumina & thopie suscipiam Indis persis meis qui
 deferent mihi uictimas, & post reliquias populi isral credentes in
 xpo atq; saluatas de quib; dñs & timebunt nomen dñi quis reliqui
 de isral & non erit qui ex terreat eos sp̄s sc̄s de generali mundi
 consummatione p̄dicans loq̄r gaude filia sion predica filia hieru
 letare & delectare de toto corde tuā filia hieru omnis quippe
 eclesiastica anima que in specula constituta & contemplatur
 pacem letatur & gaudet iniquitates a se eē sublatas & redem
 tas ab eo qui p̄tioso sanguine omnes redemit, xps enī factus est sapi
 entia nobis ad dñm & iustitia & sc̄ificatio & redemptio, & dēmit nos
 rex isral qui habitat in medio nr̄i dicens ego & pater meus ueniemus
 & mansionem apud eum faciemus, & habitabo & ambubabimus & ultra
 non uidebimus mala solas ut fructus cogitantes, atque facientes.
 In illo die dicit dñs uidentibus nobis pacem & in sublimi po sitū
 ne desoluantur manustue eius & p̄. es uam dicit, confor
 tamini desoluit & op̄tūa robusta tūc dñs in fortis ueniet
 po test resistere saluator tuus Ipse tibi reddet lāttam quam
 p̄didisti & uideri omne p̄dicto in nouo ambulare te faciat, faciat.
 In dilectione sua nouo merito se misericordiasu. & lāttam dabit
 & lāttabitur in te & delectabitur quasi pinguis simam sollemne
 tistuae hostium suscipien s saltem tuum & ipse tibi d' &
 congregabo contritos tuos: cor quippe contritum & humi
 tum dñs non despicit. & calumiam contritum, non
 haec Interim si uoluerimus d e secundo ad uentū

capere saluatoris, porro quia pphcia zacharias ad similem
 etiam cohofatur sion & hierusalem & hanc ipsam pphcia
 nathans de in primo aduentu xpi eē complētā necessitate con
 tellimur Immo ordine ipso ducimur ueritatis q̄ in sophonia ^{dictur} non
 futurum sperare sed factū; scriptum ē enim in zacharie gaude
 uehementer filia sion p̄dica filia hierusalem ecce rex tuus uenit
 tibi iustus & saluator ipse humilis & ascendens sup rugalē & pullū
 nouum; h̄c iuxta lxx dicta sint; ceterum iuxta hebr̄i cum lau
 dare iubetur accita & iubilare isrl̄ sensus uidens dñm & exul
 tare atque laetari in omni corde pacis ad quem dictū est; pacem
 meam do uobis pacem relinquo uob̄; abstulit ^{enim} in fine & isrl̄ consum
 matione mundi ludicium ^{eius} cum nequamquā eam iudicans atque
 corripiciens sed saluans & auertit inimicos ^{eius} contra demonum turbas;
 rex isrl̄ dñs in medio eius erit non timebit ultra malum; inde illa
 dicitur ad hierusalem liberam q̄ non seruit cum filiis suis sed que
 est mater scōz; nolite timere sion ipsa quippe ē & hierus̄ nequaquam tuo
 opere dissoluentur nec facies quate fecisse lugebis; dñs d̄s tuus qui
 saluabit te fortis & potens ipse habitabit in medio tui; gaudebit super te
 in exultatione & letitia & iubilabit peccata tua in caritate quate dilexit
 & exultabit super te in laude uel quod laudabilis sis uel quod eum tuus
 laudibus canas; nugas siue ut aquila interpretatus est translatos
 quate recesserunt congregabo q̄ ex te erant hoc est ^{qui} p̄ uicia
 atque peccata d̄ uo ^{sinu} fugerant & facierant sub demonum potestate
 reintegratio omnium statū uenient ad te & nequaquam ultra
 sup p̄dicas filius tuus patieris obprobria id qd̄ d̄ x̄r. nugas sciam
 in hebreo ipsam latinum eē sermonem; & ppter eā nob̄ ita ut in

Sena
 gas

pop cum principibus indomum dei & facit opus congrui
 templo dei & audiuit misericordiam & mouebo omnes gentes & ueniet
 desideratus cunctis gentibus & plenus est uacuus in opprobrio
 tum aggeum sermo fit dñi; de uigesima & quarta die & secundo
 anno iam dixit; noni mensis; numerus qui hic additur nunquam
 in bonam partem legitur; pascha imola populus & alias celebra-
 festi uitae; die finitur octauo; nec ad nonum puenit qui agnū
 pasche pparabant transacta die nona incipiunt pparare;
 dies qñ; ppiationis & expiationis mensis vii. p diem. vii.
 celebratur; & in hieremia sicut legentib; poterit eē manifestū
 hñt nono anno ab abylonis oppugnantur; quia igitur ppheta
 de immunditia populi futura erat idcirco secundo anno
 dari nonus mensis iungitur; rursum quia datur locus peni-
 tentie p immunditiae corruptionem; uigesima quarta die ser-
 modi fit ad aggeum propheta; ut quasi ex psona dñi questione
 a sacerdotib; sciscitetur ex lege uenientem. & dicitur; interroga
 sacerdotes legem dicens; simulque considera sacerdotum eē
 dñi sacerdotem officii de lege interrogatis respondere; si sa-
 cerdos est sciat legem dñi; si ignorat legem ipse se arguit nō
 esse dñi sacerdotem; sacerdotis uero est scire legem & interroga-
 tionem respondere de lege; q quidem & in deuteronomio
 legimus ut sicubi in urbibus isrl questio fuerit exorta in
 sanguinem & sanguinem inter iudicium & iudicium lepram & lepram
 contradictionem & contradictionem eant ad sacerdotes atque
 leuitas & ad pontificem qui in diebus illis fuerit constitutus
 & qui erant ab eo legem dñi; qb. respondentibus faciant quod